

HELSINGIN KÄRÄJÄOIKEUS
HELSINGFORS TINGSRÄTT

Helsingfors tingsrättens årsberättelse 2019

Annual report of Helsinki District Court 2019

VUOSIKERTOMUS 2019

Sisällys

Laamannin katsaus	4
Lagmannens översikt	10
Tilastollinen katsaus	15
Resumé	24

HELSINGIN KÄRÄJÄOIKEUS
PORKKALANKATU 13
FIN - 00180 HELSINKI

Oikeussalikulvat: Martti Kainulainen
Ulkoasu: Vinjetti, Antti Tapola

*”Käsittelyaikojen
kehitys on ollut myönteistä,
joskaan ei vielä
riittävää.*

Tavoitteena laadukas lainkäyttö kohtuullisessa ajassa

Helsingin kärjäoikeus tähtää siihen, että oikeustalossa asiat käsiteltäisiin mahdollisimman laadukkaasti ja joutuisasti. Kärjäoikeuden ongelmana ovat etenkin riita- ja rikosasioissa pitkät käsittelyajat. Niiden suhteen kehitys on ollut viime vuosina myönteistä, joskaan ei vielä riittävää. On myös tärkeä tehdä työtä sen eteen, että käsittelyistä ei aiheudu asianosaisille tarpeettomia kustannuksia. Tuomioistuimen prosessinjohdolla on usein tässä merkittävä rooli.

Helsingin kärjäoikeus tähtää siihen, että oikeustalossa asiat käsiteltäisiin mahdollisimman laadukkaasti ja joutuisasti. Kärjäoikeuden ongelmana ovat etenkin riita- ja rikosasioissa pitkät käsittelyajat. Niiden suhteen kehitys on ollut viime vuosina myönteistä, joskaan ei vielä riittävää. On myös tärkeä tehdä työtä sen eteen, että käsittelyistä ei aiheudu asianosaisille tarpeettomia kustannuksia. Tuomioistuimen prosessinjohdolla on usein tässä merkittävä rooli.

Koko ajan muuttuvassa toimintaympäristössä kärjäoikeuksien onkin jatkuvasti kehitettävä sekä henkilökunnan osaamista että koko organisaation toimintaa. Näin

toimien voimme tarjota asianosaisille aiempaa parempaa palvelua. Samalla vaikutamme myönteisesti kaupunkilaisten ja yhteisöjen tuntemaan luottamukseen kärjäoikeuden toimintaa kohtaan.

Tämä vuosikertomus esittelee toimintavuoden 2019 kehitystä Helsingin kärjäoikeudessa. Vuosikymmenen vaihtuessa on hyvä lisäksi tarkastella kärjäoikeuksien toiminnan kehittymistä 2010-luvulla.

Kärjäoikeusverkosto on uudistunut 2010-luvulla

Kärjäoikeusverkostoa on suhteellisen lyhyessä ajassa uudistettu kaksi kertaa. Edel-

linen uudistus toteutettiin vuonna 2010. Tuolloin kärjäoikeuksien määrä supistui yli 50:stä 27 kärjäoikeuteen.

Vuoden 2019 alussa kärjäoikeuksia yhdistettiin edelleen niin, että niitä on tällä hetkellä 20. Samassa yhteydessä summaaristen velkomusasioiden käsittely keskitettiin yhdeksään kärjäoikeuteen.

Helsingin hovioikeuspiirissä on nyt toteutetun uudistuksen jälkeen vain kolme suurta kärjäoikeutta. Tämä mahdollistaa aikaisempaa tiiviimmän yhteistyön hovioikeuspiirissä niin kärjäoikeuksien kesken kuin myös hovioikeuden kanssa. Ensimmäiset tätä koskevat keskustelut käytiin toimintavuoden aikana.

Helsingin kärjäoikeus on ollut ja on edelleen selkeästi suurin kärjäoikeus Suomessa. Helsingin kärjäoikeuden asema on vakaa eikä nyt toteutettu verkostouudistus vaikuttanut merkittävästi kärjäoikeuden toimintaan. Helsinki on yksi summaarisia asioita käsittelevistä kärjäoikeuksista. Muutoksia tuomiopiirissä ei myöskään tältä osin tapahtunut. Kärjäoikeuteen keskitettiin kaikki Manner-Suomen merioikeusasiat ja kaikki ryhmäkanneasiat. Viimeksi mainittujen asioiden määrä on vähäinen.

Tiedustelulait astuivat voimaan 1.6.2019. Niitä koskevien tuomioistuinasioden käsittely keskitettiin Helsingin kärjäoikeuteen. Asioita käsitteleville tuomareille järjestettiin toimintavuonna laajaa koulutusta.

Resurssiongelmia ja rekrytointihaasteita

Kärjäoikeuden toimintaa ja sen pitkäjänteistä kehittämistä ovat käytännössä koko 2010-luvun haitanneet riittämätön perusrahoitus sekä niukkenevat resurssit. Näköpiirissä ei ole, että kärjäoikeuksien rahoitustilanne tulisi lähitulevaisuudessa paranemaan.

” On tärkeää, että käsittelyistä ei aiheudu tarpeettomia kustannuksia.

Toinen selkeä ongelma etenkin Helsingin kärjäoikeudessa on asioiden keskittyminen Helsinkiin ja kärjäoikeuden suuri työmäärä. Kärjäoikeus kamppailee sen vuoksi jatkuvasti henkilöstöressurssien riittävyysongelmien kanssa. Helsingin kärjäoikeus käsittelee vuositasolla lähes 80 000 asiaa, joista valtaosa on summaarisia eli riidattomia velkomusasioita.

Tilanteen hankaluutta lisää olennaisesti, että henkilökunnan kierto on erityisesti kansliahenkilökunnan kohdalla ollut toimintavuonna ja jo sitä aiemmin huomattavan suurta. Kärjäsihteerien palkkataso on jäänyt jälkeen yksityissektorin lisäksi myös monista julkishallinnon aloista. Toimintavuonna kärjäoikeuteen rekrytoitiin tuomioistuimen ulkopuolelta yhteensä 51 sihteeriä, joka on reilu neljännes koko sihteerivahvuudesta.

Kärjäoikeudella on ollut vaikeuksia rekrytoida vapautuneisiin tehtäviin riittävästi pätevää henkilökuntaa. Lisäksi kansliahenkilökunnantöpanoksesta merkittävä ja aikaisempaa selvästi suurempi osa on kohdistunut uuden henkilökunnan perehdyttämiseen.

Tämä on toimintavuonna haitannut myös lainkäyttötoimintaa vähentäen siihen käytössä olevia resursseja. Erityisesti

tämä on tullut esille rikosasioissa, joissa kärjäsihteereiden työpanoksen merkitys on vielä suurempi kuin riita-asioissa.

Kärjäsihteereiden työ on itsenäistä ja vaativaa. On hyvä huomata, että Suomessa kärjäsihteerit tekevät työtehtäviä, jotka monissa muissa EU-maissa kuuluvat tuomareille tai notaareille. Laadukas kansliahenkilökunta onkin ensiarvoisen tärkeä resurssi oikeushallinnossa.

Digitalisaatio muuttaa työtapoja

Yksi vuosikymmenen avainsanoista on ollut digitalisaatio. Esimerkiksi AIPA-hankkeessa päämääränä on kehittää yleisten tuomioistuinten ja syyttäjälaitoksen työmenetelmiä.

AIPA-hanke siirtyi suunnitteluvaiheesta toteutuksen valmisteluun vuonna 2013. Järjestelmän oli tarkoitus olla käytössä kaikissa asiaryhmissä vuoden 2018 aikana. Hanke on kohdannut monia hankaluuksia ja viivästynyt. Tämä on varsin tavanomaisista laajojen ICT-hankkeiden yhteydessä.

AIPA on Helsingin kärjäoikeudessa tällä hetkellä käytössä salaisissa pakkokeinoissa. Hakemusasioissa jouduttiin marraskuussa 2019 palaamaan vain kahden viikon jälkeen Tuomas-järjestelmän käyttöön AIPAn käytössä ilmenneiden vakavien ongelmien vuoksi.

Olennaista on vastoinikäymisistä huolimatta havaita, että digitalisaatio etenee. Kärjäoikeudessa on viime vuosina siirrytty entistä enemmän sähköisiin toimintatapoihin eri asiaryhmissä, kuten esimerkiksi yksinkertaisissa rikosasioissa tai velkajärjestelyasioissa.

Digitalisaation etenemistä haittaa AIPA-hankkeen viivästymisen lisäksi myös istuntosalien kirjava ja riittämätön varustelutaso. Salivarusteluhanke eteni toimintavuonna kärjäoikeudessa siitä riippumattomista syistä suunniteltua hitaammin. Toimintavuoden aikana saatiin

valmiiksi pilottisali, jonka mukaisesti muut pääkäsittelysalit tullaan varustelemaan. Istuntosalien varustelun puutteet haittaavat ja rajoittavat myös etäyhteyksien käyttömahdollisuuksia oikeudenkäynneissä.

Prosessien keventäminen eteni

Prosessien keventäminen on koko 2010-luvun ollut jatkuva keskustelunaihe kärjäoikeuksissa. Toimintavuoden alussa yhden tuomarin toimivaltaa kärjäoikeudessa laajennettiin merkittävästi rikosasioissa. Lisäksi niin riita- kuin rikosasioissakin tuli laissa säädetyin edellytyksin mahdolliseksi kahden tuomarin kokoonpano.

Kärjäoikeudessa on siten voitu lisätä vahvennettujen kokoonpanojen käyttöä sekä muutoinkin käyttää asioissa entistä paremmin sellaisia kokoonpanoja, joita asian laatu ja vaativuus edellyttävät. Muutoksesta toimintavuonna saadut kokemukset ovat olleet myönteisiä. Samalla lautamieskokoonpanon käyttö rikosasioissa on jonkin verran vähentynyt.

Toimintavuoden aikana sakkomenettelyn käyttöalaa laajennettiin niin, että siinä voidaan käsitellä entistä useammin selviä ja yksinkertaisia rikosasioita, kuten perusmuotoisia rattijuopumusrikoksia. Samassa yhteydessä ajokiellon määrääminen siirtyi tuomioistuimilta poliisille.

Kärjäoikeuden näkökulmasta uudistukset ovat myönteisiä. Ne ovat vähentäneet yksinkertaisten rikosasioiden määrää. Kärjäoikeus voi näin keskittyä aikaisempaa paremmin ydintehtäviinsä, kuten vaativien asioiden käsittelyyn.

Työtilanne helpottui hieman

Kärjäoikeuden työtilanne kehittyi toimintavuonna myönteiseen suuntaan. Niin rikosasioissa kuin laajoissa riita-asioissakin kärjäoikeudessa ratkaistiin asioita enemmän kuin niitä saapui. Tuloksen

saavuttamista edesauttoi osaltaan se, että saapuneiden rikosasioiden määrä väheni huomattavasti ja myös saapuneiden laajojen riita-asioiden määrä jatkoi hidasta laskuaan.

Asioiden keskimääräinen käsittelyaika oli toimintavuonna hieman lyhyempi kuin edellisinä vuosina. Ainoa merkittävä poikkeus olivat summaariset asiat, joiden määrä lisääntyi toimintavuonna olennaisesti ja joiden käsittely eri syistä myös ruuhkautui.

Käräjäoikeuden toimintaa koskevat tarkemmat tilastotiedot käyvät ilmi vuosikertomuksen tilasto-osuudesta. Omasta puolestani totean tässä ainoastaan, että käräjäoikeus suoriutui vaativissa olosuhteissa tehtävistään toimintavuonna hyvin.

Koulutus ja verkostokehittäminen oli laajaa

Osaamisen kehittämisessä painopistealueita olivat toimintavuonna, kuten aikaisemminkin, henkilöstön digiosaamisen parantaminen sekä eri oikeudenaloja ja prosesseja koskeva täydennyskoulutus. Käräjäoikeuden oma koulutustoiminta oli vilkasta, laadukasta ja monipuolista.

Helsingin hovioikeuspiirin käräjäoikeuspainotteisen laatuhankeen toimesta valmistui yhdessä Rovaniemen hovioikeuspiirin kanssa laadittu, ansiokas raportti rangaistuksen määräämisestä huumausaine-, lääke- ja dopingrikoksissa. Kysymyksessä oli ainakin tässä vaiheessa viimeinen tällainen hanke Helsingin hovioikeuspiirissä.

Tämä yhdessä toteutetun verkostouudistuksen kanssa lisää mahdollisuuksia täyttää kasvavia täydennyskoulutus- ja kehittämistarpeita uusin tavoin. Käräjäoikeudet ovatkin toimintavuonna käynnistäneet yhteisen verkoston toimintaa. Työn tuloksena valmistui syyskuussa 2019 valtakunnallinen summaaristen asioiden käsikirja. Se yhdenmukaistaa ja tehostaa

”Henkilökunta on kuormittunutta.”

osaltaan käräjäoikeuksien toimintaa sanoi asioissa. Verkostotoimintaa on tarkoitus organisoida ja muutoinkin kehittää vuonna 2020 ja tehdä siitä jatkuvaa.

Laadun kehittäminen jatkuu

Toiminnan kehittäminen käräjäoikeudessa on jatkuvaa. Vuonna 2019 käräjäoikeudessa jatkettiin prosessien kartoittamista niin riita- kuin rikosasioissa sekä selvitetiin erilaisia keinoja prosessien sujuvoittamiseksi ja tehostamiseksi. Vaihtoehtoja keskustelu ja niistä päättäminen jäi vuodelle 2020.

Käräjäoikeuden ydintehtävä on selkeä. Meidän tulee tarjota laadukkaita lainkäytöratkaisuja kohtuullisessa ajassa. Omalta osaltamme meidän tulee pitää huolta siitä, että asiat käsitellään riittävän laadukkaasti niin, että käsittelystä ei aiheudu asianosaisille tarpeettomia kustannuksia ja että asia voidaan ratkaista mahdollisimman joutuisasti.

Tämä asettaa vaatimuksia sekä henkilökunnan osaamiselle että käräjäoikeuden organisaatiolle. Erilaiset asiat on lainsäädännön sallimissa rajoissa hyvä käsitellä erilaisissa prosesseissa, esimerkiksi kaikkia laajoja riita-asioita tai rikosasioita ei ole syytä panna samaan jonoon odottamaan käsittelyvuoroaan. Ratkaisujen laadun ylläpitäminen ja parantaminen on tärkeää.

Paras on usein hyvän pahin vihollinen. Tarvittavan laadun arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota myös asiassa ratkais-

”Sihteereistä vaihtui viime vuonna neljännes.”

tavana oleviin kysymyksiin ja käsillä oleviin perusteltuihin oikeusturvaodotuksiin. Työskentelemällä järkevästi ja samalla tehokkaasti voimme tarjota asianosaisille parempaa palvelua sekä samalla osaltamme vaikuttaa myös käräjäoikeuden toimintaa kohtaan tunnettuun yleiseen luottamukseen.

Työhyvinvointiin panostetaan

Käräjäoikeuden henkilökunta työskentelee vaativissa olosuhteissa. Henkilökunnan jaksamisesta huolehtiminen sekä työhyvinvoinnin ylläpitäminen ja parantaminen ovat käräjäoikeuden toiminnan kannalta olennaisia asioita. Toimintavuoden aikana kävi eri yhteyksissä ilmi, että henkilökunta on kuormittunutta.

Asia nousi esille esimerkiksi toteutetun VMBaro-kyselyn tuloksista. Kuormituksesta, sen tunnistamisesta sekä keinoista kuormituksen vähentämiseksi keskusteltiin eri henkilöstöryhmien kanssa. Lisäksi yhteistyössä työterveyshuollon kanssa toteutettiin Need for recovery -kysely tuomareille.

Työhyvinvointia edistämään käräjäoikeuteen perustettiin myös erityinen työhyvinvointiryhmä. Se on aloittanut työnsä aktiivisesti ja osoittautunut tärkeäksi.

Lopuksi

Tuomioistuimien riippumattomuuden merkitys on 2010-luvun lopulla koros-

tunut. Yritykset vaikuttaa epäasiallisesti tuomioistuimien toimintaan ovat lisääntyneet. Kysymys on tällöin ollut lähinnä painostuksesta, uhkailusta ja sosiaalisessa mediassa tapahtuvasta maalittamisesta. Tämä lisää jo ennestään kovilla olevan henkilökunnan rasitusta. Työnantaja pyrkiikin parhaansa mukaan tukemaan henkilökuntaa näissä haasteissa.

Maalittaminen on yleistynyt muuta-kin virkamieskuntaa kohtaan. Erityisesti poliisi ja syyttäjälaitos ovat osaltaan kertonut tästä. Käräjäoikeuksien laamannit ovat tehneet yhdessä Poliisihallituksen ja Valtakunnansyyttäjänviraston kanssa esityksen oikeusministeriölle ja sisäministeriölle lainsäädäntömuutoksista tilanteen parantamiseksi.

Tuomioistuimia tukemaan on vuoden 2020 alussa perustettu kokonaan uusi virasto, Tuomioistuinvirasto. Sen tehtävänä on huolehtia siitä, että tuomioistuimet kykenevät käyttämään tuomiovaltaa laadukkaasti. Viraston tuki on tuomioistuimille erittäin tärkeä.

Helsingin käräjäoikeuden toimintaympäristö on vaativa. Työpaineiden keskellä sen henkilökunta on jaksanut valmistautua ja ottaa vastaan jatkuvia muutoksia ja ollut mukana toiminnan kehittämisessä. Kiitän koko henkilökuntaa hyvästä ja ammattitaitoisesta työstä toimintavuonna 2019.

TUOMAS NURMI
laamanni

Vårt mål: rättskipning med hög kvalitet i rimlig tid

Helsingfors tingsrätt har som målsättning att behandlingen av ärendena i tingshuset sker med hög kvalitet och snabbt. Vid tingsrätten är problemet de långa behandlingstiderna framför allt i tvist- och brottmål. När det gäller dessa har utvecklingen under de senare åren varit positiv men dock ännu inte tillräcklig. Det är lika viktigt att arbeta för att kostnaderna för behandlingen inte medför onödiga kostnader för parterna. Här har domstolens processledning ofta en betydelsefull roll.

Helsingfors tingsrätt har som målsättning att behandlingen av ärendena i tingshuset sker med hög kvalitet och snabbt. Vid tingsrätten är problemet de långa behandlingstiderna framför allt i tvist- och brottmål. När det gäller dessa har utvecklingen under de senare åren varit positiv men dock ännu inte tillräcklig. Det är lika viktigt att arbeta för att kostnaderna för behandlingen inte medför onödiga kostnader för parterna. Här har domstolens processledning ofta en betydelsefull roll.

När verksamhetsmiljön ständigt förändras måste också tingsrätterna kontinuerligt utveckla personalens kompetens och hela organisationens verksamhet. På detta sätt kan vi erbjuda parterna ännu bättre service än tidigare. Samtidigt har vi en positiv verkan på stadsbornas och samhällets förtroende för tingsrättens verksamhet.

Denna årsberättelse presenterar utvecklingen i Helsingfors tingsrätt under verksamhetsåret 2019. Vid decennieskiftet är det också på sin plats att se närmare på utvecklingen i tingsrätternas verksamhet på 2010-talet.

Tingsrätternas nätverk har under 2010-talet genomgått en reform

Tingsrätternas nätverket har inom relativt kort tid reformerats två gånger. Den förra reformen genomfördes år 2010. Då minskades antalet tingsrätter från över 50 till 27 tingsrätter.

I början av år 2019 slogs tingsrätter vidare ihop så att numera finns det endast 20 tingsrätter. I samband med detta koncentrerades behandlingen av summariska fordringsmål till nio tingsrätter.

Efter den nu genomförda reformen finns det i Helsingfors hovrätts domkrets endast tre stora tingsrätter. Detta möjliggör ett allt tätare samarbete inom hovrättens domkrets, såväl mellan tingsrätterna som med hovrätten. Första samtalen om detta hölls under verksamhetsåret.

Helsingfors tingsrätt har varit och är fortfarande klart den största tingsrätten i Finland. Helsingfors tingsrätts ställning är stabil och den nu genomförda reformen påverkade inte nämnvärt tingsrättens verksamhet. Helsingfors är en av tingsrätterna

som behandlar summariska ärenden. Här förändrades ingenting heller i domkretsen. Alla ärenden inom sjörett och grupptalan i Fastlandsfinland koncentrerades till tingsrätten. Antalet av de sistnämnda ärendena är ringa.

Underrättelselagarna trädde i kraft 1.6.2019. Behandlingen av domstolsärenden, som berör dessa, koncentrerades till Helsingfors tingsrätt. För domare som behandlar dessa mål anordnades under verksamhetsåret omfattande utbildning.

Resursproblem och rekryteringsutmaningar

Tingsrättens verksamhet och långsiktig utveckling har i praktiken under hela 2010-talet missgynnats av otillräcklig grundfinansiering och förminskande resurser. Det finns inga utsikter för att tingsrätternas finansieringssituation skulle förbättras i nära framtid.

Ett ytterligare klart problem, framför allt i Helsingfors tingsrätt, är ärendenas koncentration till Helsingfors och tingsrättens stora arbetsbelastning. Tingsrätten kämpar därför ständigt med problemet med otillräckliga personalresurser. Helsingfors tingsrätt behandlar årligen nästan 80 000 ärenden, av vilka huvuddelen är summariska, med andra ord otvistiga fordringar.

Den besvärliga situationen förvärras väsentligt av det faktum att personalens rotering, särskilt när det gäller kanslipersonalen, har under verksamhetsåret, och redan dessförinnan, varit anmärkningsvärt stor. Tingssekreterarnas lönenivå har släpat efter inte bara den privata sektorns, men också efter många sektorer i den offentliga förvaltningen. Under verksamhetsåret rekryterades utanför domstolen sammanlagt 51 sekreterare, vilket motsvarar drygt en fjärdedel av hela sekreterarstyrkan.

Tingsrätten har haft svårigheter med

att rekrytera tillräckligt med kompetent personal till ledigblivna tjänster. Dessutom har en stor del av kanslipersonalens arbetsinsats, och en klart större del än tidigare, gått till att introducera nyanställd personal.

Under verksamhetsåret har detta även påverkat rättskipningsarbetet negativt genom att förminska resurserna till detta. Detta har särskilt varit märkbart i brottmål, där tingssekreterarnas arbetsinsats är ännu mera betydelsefull än i tvistemål.

Tingssekreterarnas arbete är självständigt och krävande. Det ska läggas märke till att i Finland utför tingssekreterarna arbetsuppgifter som i många övriga EU-länder tillhör domare och notarier. En högkvalitativ kanslipersonal är en primär resurs i rättsförvaltningen.

Digitalisering förändrar arbetssätten

Ett av årtiondets nyckelord har varit digitalisering. Till exempel i AIPA-projektet är huvudmålsättningen att utveckla allmänna domstolars och åklagarväsendets arbetsmetoder.

AIPA-projektet övergick från planeringsfasen till förberedande av genomförandet år 2013. Syftet var att systemet skulle vara i bruk i alla ärendegrupper under år 2018. Projektet har stött på många svårigheter och blivit försenat. Detta är ganska vanligt när det gäller större ICT-projekt.

AIPA används för tillfället i Helsingfors tingsrätt i hemliga tvångsmedel. När det gäller ansökningsärenden fick man i november 2019, efter bara två veckor, återgå till Tuomas-systemet på grund av allvarliga problem i användningen av AIPA.

Det är väsentligt att, trots motgångarna, konstatera att digitaliseringen går framåt. I tingsrätten har man under senare år alltmera övergått till elektroniska arbetssätt i olika ärendegrupper, som till exempel i enkla brottmål eller skuldsaneringsärenden.

Förutom AIPA:s försening bromsas digitaliseringen också av rättssalarnas brokiga och otillräckliga utrustningsnivå. Av tingsrätten oberoende skäl, avancerade projektet om upprustning av tingsrättens rättssalar under verksamhetsåret långsammare än planerat. Under verksamhetsåret färdigställdes en pilotsal som står som modell för upprustning av övriga huvudförhandlingssalar. Bristerna i rättssalarna utrustning försvårar och bromsar också möjligheten att använda kommunikation på distans vid rättegångar.

Förenklingen av processer fortsatte

En förenkling av processerna har varit ett pågående samtalsämne i tingsrätterna under hela 2010-talet. I början av verksamhetsåret utvidgades en domares behörighet i tingsrätten avsevärt i brottmål. Också i tviste- och brottmål blev en sammansättning med två domare möjlig, inom lagens förutsättningar.

Därför har man i tingsrätten kunnat utöka utnyttjandet av förstärkt sammansättning, och för övrigt också bättre än tidigare, kunnat utnyttja sådana sammansättningar som ärendets art och svårighet förutsätter. Under verksamhetsåret har erfarenheterna

av förändringen varit positiva. Samtidigt har utnyttjandet av en nämndemanssammansättning i brottmål minskat något.

Under verksamhetsåret har tillämpningsområdet för bötesförfarandet utvidgats så att man inom det kan allt oftare behandla tydliga och enkla brottmål, som till exempel normala rattfylleribrott. Samtidigt överfördes meddelandet av körförbud från domstolarna till polisen.

Ur tingsrättens synpunkt är reformerna positiva. Dessa har dragit ned på antalet enkla brottmål. Tingsrätten kan därför bättre än tidigare koncentrera sig på sin kärnuppgift, som behandling av krävande ärenden.

Arbetssituationen underlättades något

Tingsrättens arbetssituation utvecklades mot en positiv riktning under verksamhetsåret. I flera brottmål och även omfattande tvistemål avgjorde tingsrätten flera ärenden än inkom till den. Till resultatet bidrog delvis det faktum att antalet inkomna brottmål minskade avsevärt, och att antalet inkomna omfattande tvistemål fortsatte att sakta minska.

Den genomsnittliga behandlingstiden

för ärenden var under verksamhetsåret något kortare än tidigare år. Ett enda anmärkningsvärt undantag är summariska ärenden vars antal ökade väsentligt under verksamhetsåret och vars behandling också försenades av olika skäl.

Närmare statistikuppgifter om tingsrättens verksamhet föreligger i årsberättelsens statistikdel. För min egen del konstaterar jag endast här, att tingsrätten under verksamhetsåret klarade sin uppgift väl i krävande omständigheter.

Utbildning och nätverksutveckling var omfattande

Under verksamhetsåret, som även tidigare, låg tyngdpunkten i utvecklingen av personalens digitala kunnande samt vidareutbildning i olika rättsområden och processer. Tingsrättens egen utbildningsverksamhet var livlig, av hög kvalitet och mångsidig.

På uppdrag av ett kvalitetsprojekt i Helsingfors hovrätts domkrets, med tyngdpunkt i tingsrätten, framställdes tillsammans med domkretsen i Rovaniemis hovrätt, en utmärkt rapport om straffbestämning i narkotika-, läkemedels- och dopingbrott. För nuvarande är detta ett sista sådant projekt i Helsingfors hovrätts domkrets.

Detta projekt, tillsammans med en nätverksreform, ger nya möjligheter att tillgodose växande behov av vidareutbildning och utveckling på ett nytt sätt. Tingsrätterna har under verksamhetsåret startat verksamhet i ett gemensamt nätverk. Som resultat av detta arbete färdigställdes i september 2019 en nationell handbok för summariska ärenden. För sin del harmoniserar och effektiviserar den tingsrätternas verksamhet i dessa ärenden. Syftet är att organisera och för övrigt utveckla nätverksverksamheten under 2020 och göra den fortlöpande.

”Det är viktigt att behandlingen inte förorsakar onödiga kostnader.”

Utvecklingen av kvalitet fortsätter

Verksamhetsutvecklingen i tingsrätten är fortgående. Under 2019 fortsattes kartläggningen av processer i både tviste- och brottmål och undersöktes olika metoder för att göra processerna smidigare och effektivare. Samtal om alternativen och beslut om dessa flyttades till år 2020.

Tingsrättens kärnuppgift är tydlig. Vi måste erbjuda kvalitativa rättskipningslösningar i rimlig tid. För vår egen del måste vi se till att ärendena behandlas med tillräckligt hög kvalitet så att behandlingen inte förorsakar parterna onödiga kostnader och att ärendet kan avgöras så snabbt som möjligt.

Detta ställer krav både på personalens kunnande och tingsrättens organisation. Olika ärenden ska, inom lagens gränser, helst behandlas i olika processer, det finns till exempel inte skäl att samla alla omfattande tvistemål eller brottmål i en och samma kö för att avvakta behandling. Det viktiga är att upprätthålla och förbättra kvaliteten i avgöranden.

”När det gäller behandlingstiderna har utvecklingen under de senare åren varit positiv men dock ännu inte tillräcklig.”

”*Omsättningen av sekreterarna
ifjol gällde en fjärdedel.*”

Det bästa är ofta det godas värsta fiende. Vid bedömningen av den nödvändiga kvaliteten måste man rikta uppmärksamhet även på frågorna i ärendet under behandling och relevanta, motiverade förväntningar på rättssäkerhet. Genom ett rationellt och samtidigt effektivt arbete kan vi erbjuda parterna bättre service och samtidigt, för vår egen del, påverka allmänhetens förtroende för tingsrättens verksamhet.

Arbetshälsan prioriteras

Tingsrättens personal arbetar under krävande förhållanden. Att se till personalens ork och upprätthålla och förbättra välmåendet, är väsentliga uppgifter för tingsrättens verksamhet. Under verksamhetsåret kom det vid olika tillfällen fram att personalen var högt belastad.

Detta framgick till exempel av VMBaro-enkätens resultat. Om arbetsbelastningen, om hur den kan identifieras samt metoder för att kunna minska den, diskuterades med olika personalgrupper. Tillsammans med arbetshälsovården genomfördes en Need for recovery -enkät bland domare.

För att främja arbetshälsan i tingsrätten startades också en särskild grupp för arbetshälsa. Gruppen har inlett sin verksamhet aktivt och bevisat sin betydelse.

Till slut

Betydelsen av domstolarnas oavhängighet har ökat stort i slutet av 2010-talet. Försöken att på ett otillbörligt sätt påverka tingsrätternas verksamhet har blivit flera. Det har främst gällt påtryckning, hot eller skymfning i sociala medier. Detta betyder en ytterligare påfrestning för redan utsatt personal. Därför försöker arbetsgivaren så gott som möjligt stötta personalen i dessa utmaningar.

Skymfning mot även den övriga tjänstemannakåren har blivit vanligare. Framför allt är det polisen och åklagarväsendet som har för sin del berättat om detta. Tillsammans med Polisstyrelsen och Riksåklagarämbetet har tingsrätternas lagmän lämnat en framställan till justitieministeriet och inrikesministeriet för att förbättra situationen.

I början av år 2020 inrättades ett helt nytt ämbetsverk, Domstolsverket, till stöd åt domstolarna. Ämbetsverket ska se till att domstolarna kan utöva sin jurisdiktion kvalitativt. Ämbetsverkets stöd är mycket värdefullt för domstolarna.

Miljön, där Helsingfors tingsrätt arbetar, är krävande. Mitt i all arbetspress har tingsrättens personal orkat förbereda sig och ta emot ständiga förändringar, och medverkat i verksamhetsutvecklingen. Jag vill tacka hela personalen för gott och professionellt arbete under verksamhetsåret 2019.

TUOMAS NURMI
lagman

TILASTOLLINEN
KATSAUS

Käräjäoikeus onnistui purkamaan edellisvuosien sumaa

Niin rikosasioissa kuin laajoissa riita-asioissakin käräjäoikeudessa ratkaistiin asioita enemmän kuin niitä saapui. Tämä tarkoitti, että loppuvuonna 2019 vireillä olleiden rikos- ja riitajuttujen määrä pieneni edellisvuoden vastaavasta ajankohdasta. Kertynyttä juttusumaa saatiin siis purettua, mikä on myönteinen asia.

Tuloksen saavuttamista edesauttoi osaltaan se, että saapuneiden rikosasioiden määrä väheni lähes viidenneksen toimintavuonna edellisvuoden yhtä jyrkän nousun jälkeen. Saapuneiden laajojen riita-asioden määrä puolestaan jatkoi hidasta laskuaan.

Asioiden keskimääräinen käsittelyaika oli toimintavuonna hieman lyhyempi kuin edellisinä vuosina. Ainoa merkittävä poikkeus olivat summairiset asiat, joiden määrä lisääntyi toimintavuonna olennaisesti ja joiden käsittely eri syistä myös ruuhkautui.

Rikosasioiden huolestuttava kehityssuunta oikeni

Parina edellisenä toimintavuonna sekä saapuvien että vireillä olevien rikosasioiden määrä on ollut kasvussa. Tämä huolestuttava kehityssuunta taittui vuonna 2019.

Edellisvuonna syyttäjältä saapui viisi-toista prosenttia enemmän rikosjuttuja, mutta vuonna 2019 saapuvien määrä laski lähelle koko vuosikymmenen keskiarvoa. Tämä auttoi käräjäoikeuden rikososastoja tukalassa työtilanteessa.

Kysehän edellisvuonna ei ollut rikosten kasvusta yhteiskunnassa vaan syyttäjälaitoksen parantuneista resursseista, jotka jouduttivat rikosasioiden saapumista käräjäoikeuteen edellisvuonna. Vuonna 2019 syyttäjälaitos organisoitiin valtakunnallisesti kokonaan uudelleen.

Käräjäoikeuksien osalta resurssit eivät ole parina viime vuonna juurikaan muuttuneet, mutta toimintaa on pyritty tehostamaan muilla keinoin. Käräjäoikeuksissa kiinnitettiin toimintavuonna 2019 huomiota siihen, että koko rikosprosessiketjun voimavaroja pitäisi lisätä. Pelkästään poliisin ja syyttäjien resursseihin panosta-

minen ei riitä vaan myös tuomioistuimissa on huolehdittava riittävästä resursseista. Paljon on toki tehtävissä myös tuomioistuimen sisäisiä prosesseja entisestään tehostamalla.

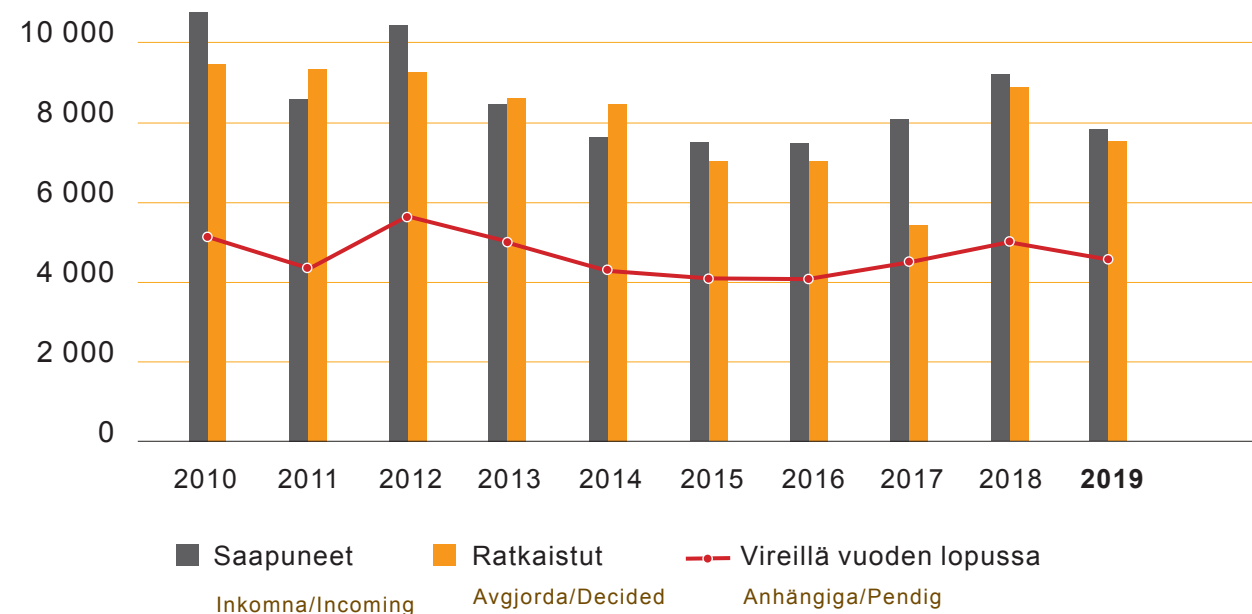
Kun vuonna 2019 saapuvien rikosjuttujen määrä laski noin 1500 jutun verran, niin ratkottujen juttujen määrä väheni vain noin tuhannella. Toimintavuonna rikosasioita siis ratkaistiin enemmän kuin niitä saapui. Tämä pienensi myös vuodenvaihteessa vireillä olevien asioiden määrää, mikä on asiakkaiden ja henkilökunnan kannalta myönteinen kehityssuunta. Keskimääräinen käsittelyaika rikosasioissa oli vuonna 2019 7,1 kuukautta, mikä on hie- man pidempi aika kuin edellisvuoden 6,7 kuukautta.

Kun tarkastellaan Helsingin käräjäoikeuteen tulleita rikosasioita, on huomattava, että kuluneen vuosikymmenen eräs keskeinen trendi eli laajojen juttujen kasvu ei ole osoittanut laantumisen merkkejä. Tämä kehitys syö etenkin tuomariresursseja huolimatta siitä, että istuntojen kokoonpanoja onkin voitu jonkin verran muuttaa aiemmasta, kuten laamanni kat- sauksessaan totesi.

”Rikosasioita ratkaistiin enemmän kuin niitä saapui.

RIKOSASIOIDEN KEHITYS 2010-LUVULLA

Bråttmål/Criminal matters

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
■ Saapuneet	10 535	8 567	10 350	8 483	7 765	7 666	7 586	8 023	9 246	7 558
■ Ratkaistut	9 376	9 280	9 111	8 562	8 319	6 942	6 973	7 365	8 873	7 869
— Vireillä vuoden lopussa	5 093	4 385	5 610	4 981	4 234	4 197	4 034	4 570	4 912	4 574

Laajojen riita-asioiden laskutrendi jatkui

Laajojen riita-asioiden osalta on tapahtunut myönteistä kehitystä viime vuosina. Ruuhkaa on yhä paljon, mutta vuoden 2018 lopussa vireillä olevien asioiden määrä eli siirtymä seuraavalle vuodelle oli koko vuosikymmenen matalimmalla tasolla. Siirtymä vuoden lopussa oli 1 678 asiaa, jossa on laskua noin 60 prosenttia huippuvuodesta 2015. Tilanne on siten olennaisesti parempi kuin useaan vuoteen.

Toimintavuoden 2019 aikana käräjäoikeuteen saapui 1 660 laajaa riita-asiaa ja niitä ratkaistiin 1 747. Asioita siis ratkaistiin enemmän kuin niitä saapui. On kuitenkin hyvä huomata, että yksittäinen hyvin laaja riita-asia voi muuttaa riita-asioiden työtilannetta jatkossakin.

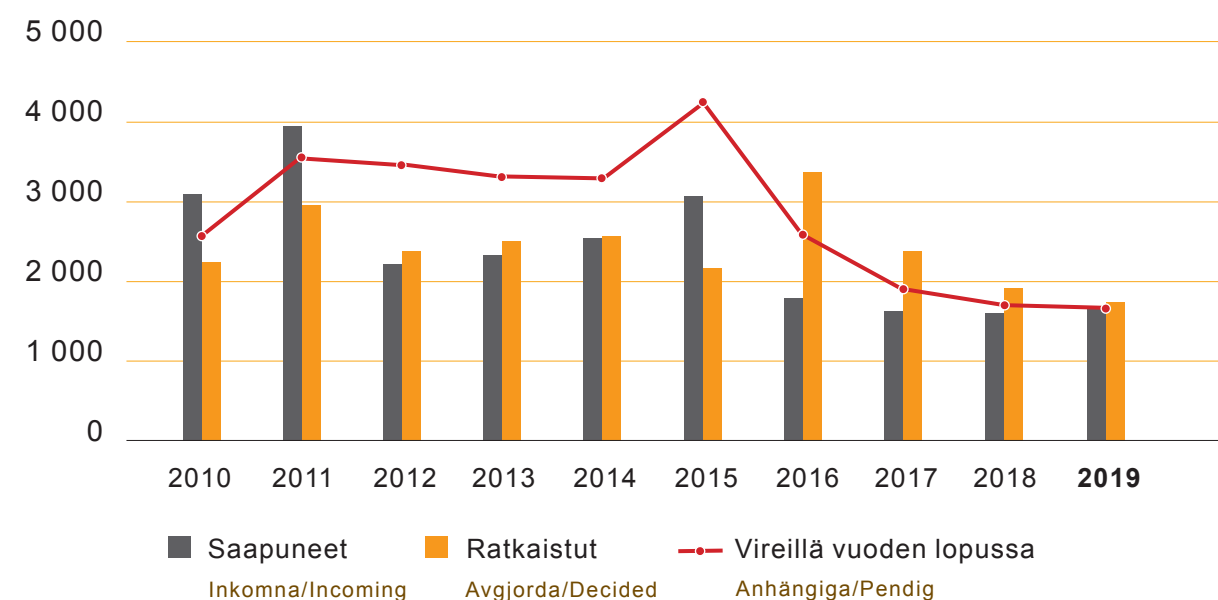
Laajojen riita-asioiden keskimääräinen käsittelyaika oli toimintavuonna lähellä edellisvuoden tasoa eli runsaat puolitoista vuotta. Käsittelyajat ovat viime vuosina keskimäärin lyhentyneet, mutta riita-asioissa ne ovat edelleen pitkiä. Esimerkiksi tuomioistuinsovittelun nykyistä laajemmasta hyödyntämisestä on toivottu apua käsittelyaikojen lyhentymiseen, mutta sovittelu tietenkin edellyttää riidan kaikkien osapuolien suostumusta.

Oheisesta kaaviosta voidaan todeta, että kaikkien riita-asioiden käsittely on vuosikymmenen loppupuolella kehittynyt suotuisasti. Toimintavuodelta 2019 siirtyi seuraavalle vuodelle vähemmän kuin noin vuoden työmäärä. Se on edelleen mittava työmäärä, mutta kehitys on oikeansuuntainen.

”Yksittäinen hyvin laaja riita-asia voi hyvin nopeasti muuttaa riita-asioiden työtilannetta jatkossakin.”

LAAJOJEN RIITA-ASIOIDEN KÄSITTELYN KEHITYS 2010-LUVULLA

Omfattande tvistemål/Large-scale civil matters

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
■ Saapuneet Inkomna/Incoming	3 017	3 992	2 275	2 346	2 457	3 054	1 737	1 693	1 641	1 660
■ Ratkaistut Avgjorda/Decided	2 296	2 980	2 425	2 517	2 489	2 130	3 395	2 396	1 875	1 747
— Vireillä vuoden lopussa Anhängiga/Pending	2 629	3 651	3 510	3 349	3 319	4 266	2 616	1 912	1 708	1 678

Riidattomien velkomusasioiden määrä kasvoi kymmenyksen

Helsingin käräjäoikeudessa riidattomien velkomusasioiden eli summaaristen asioiden määrä jatkoi toimintavuonna 2019 kasvuaan. Asioita tuli vireille yli 60 000 eli noin kymmenen prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna. Tällä vuosikymmenellä vuosittaisten summaaristen asioiden määrä on kasvanut noin 50 prosenttia.

Kasvun ollessa näin voimakasta summaaristen asioiden käsittely ruuhkautui toimintavuonna eri syistä. Kasvusta suuri osa oli niin sanottuja eurooppalaisia maksamismääräyksiä, jotka on keskitetty Helsingin käräjäoikeuteen. Laamannin katsauksessaan mainitsemat henkilövaihdokset, vajaamiehitykset ja uusien henkilöiden perehdyttämiseen käytettävä aika

heijastuivat myös summaariskansliaan, joka käsittelee valtaosan koko talon asioista. Keskimääräinen käsittelyaika summaarisissa asioissa oli nelisen kuukautta.

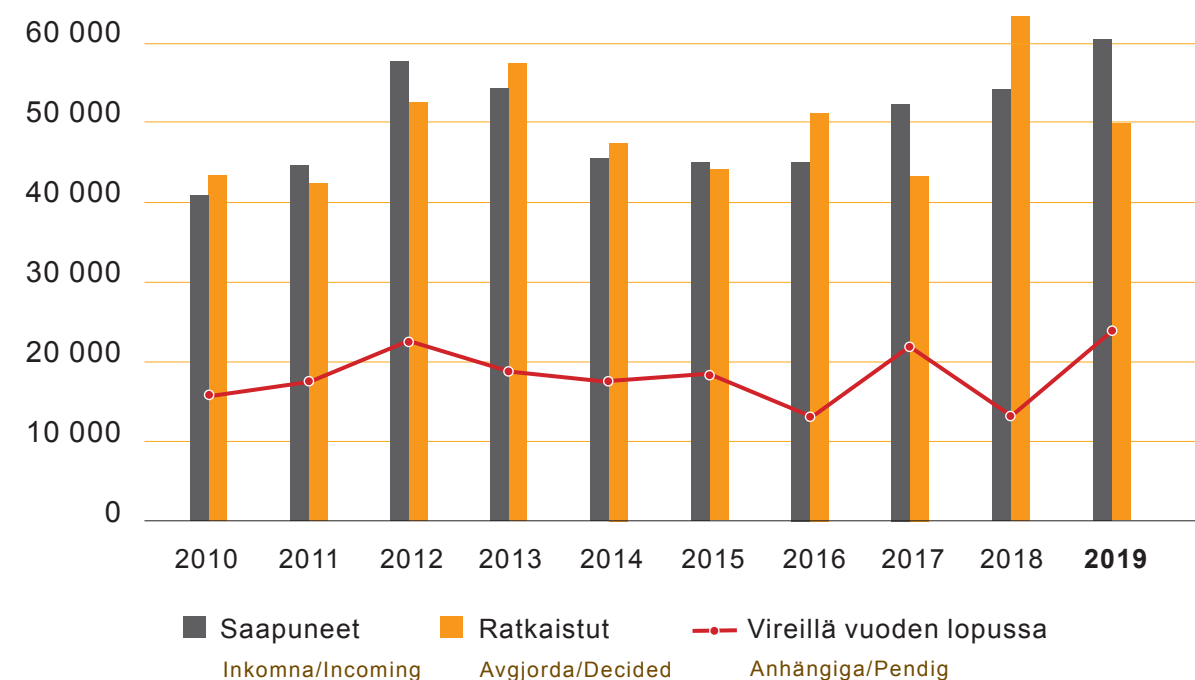
Taustatekijänä summaaristen asioiden tuntuvaan lisääntymiseen 2019 on ollut niiden keskittäminen yhdeksään käräjäoikeuteen sekä toteutetut lainsäädäntömuutokset.

Summaarisia eli riidattomia velkomusasioita jäikin toimintavuonna vireille enemmän kuin koko vuosikymmenen aikana. Vielä edellisvuonna ruuhkaa onnistuttiin merkittävästi purkamaan. Vuoden lopussa vireillä oli 24 197 asiaa, mikä oli noin 10 000 asiaa enemmän kuin toimintavuoden alkaessa.

"Tällä vuosikymmenellä vuosittaisten summaaristen asioiden määrä on kasvanut noin 50 prosenttia."

SUMMAARISTEN ELI RIIDATTOMIEN VELKOMUSASIOIDEN KEHITYS 2010-LUVULLA

Summariska ärenden/Summary proceedings

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
■ Saapuneet	40 857	44 595	57 566	54 439	45 829	45 215	45 215	52 567	54 674	60 528
■ Ratkaistut	43 435	42 100	52 731	57 836	47 118	44 247	50 904	43 975	63 346	49 999
— Vireillä vuoden lopussa	15 151	17 665	22 459	19 106	17 834	18 796	13 497	22 102	13 446	24 197

”Helsingin liikennelaitoksen metrosopimusta koskevan riitajutun käsittely alkoi syksyllä 2018, istunnot päättyivät kesällä 2019 ja välituomion aikataulu on ollut alkuvuosi 2020.

Monet isot oikeusjutut keskittyvät Helsinkiin

Helsingin kärjäoikeudessa oli samanlaisesti vireillä useita laajoja asioita, joiden pääkäsittely voi kestää muutamasta kuukaudesta noin vuoteen. Esimerkiksi Helsingin liikennelaitoksen metrosopimusta koskevan riitajutun käsittely alkoi syksyllä 2018, istunnot päättyivät kesällä 2019 ja välituomion aikataulu on ollut alkuvuosi 2020. Poliisijohdon tietolähdejutun käsittely alkoi lokakuussa 2018 ja rikosjutun kansliatuomio annettiin kesällä 2019.

Tällaiset jutut keskittyvät erityisesti Helsingin kärjäoikeuteen. Ne kuormittavat merkittävästi niin kärjäoikeuden henkilökuntaa kuin kaikkia oikeudenkäynnin osapuolia. Juttujen käsittelyajat venyvät yleensä muun muassa esitutkinnan pit-

kän keston vuoksi asianosaisten kannalta kohtuuttoman pitkiksi.

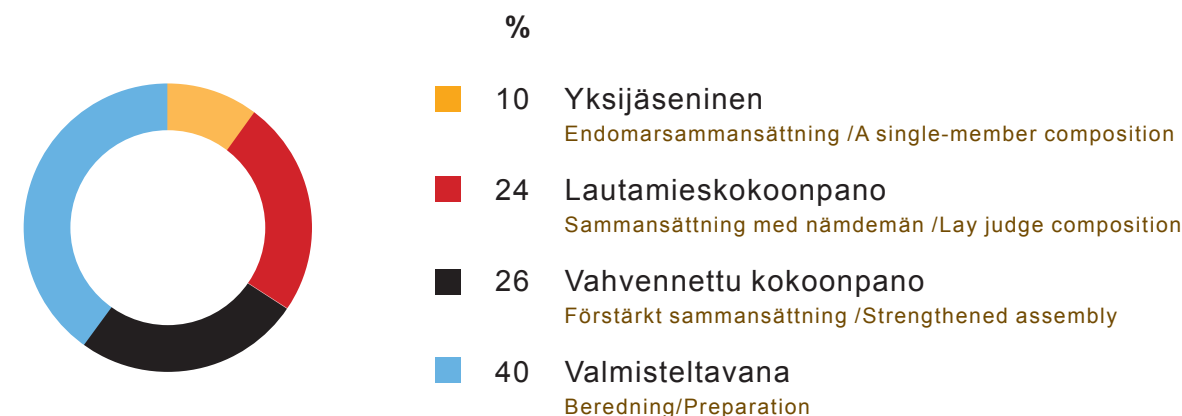
Kaikkiaan vuoden 2019 aikana kärjäoikeuteen tuli vireille kymmeniä tavanomaista laajempia rikos- ja riitajuttuja. Niiden pääkäsittelyn kesto vaihteli muutamasta viikosta kuukausiin.

Istuntopäivien lisäksi käsittelypäivien ja kansliatuomion valmistelu vie paljon henkilöresursseja. Huomattavan laajat ja useamman tuomarin kokoonpanossa käsiteltävät rikos- ja riita-asiat sitoivat toimintavuoden aikana edellisvuosien tapaan merkittävän osan kärjäoikeuden resursseista. Moni näistä asioista on laajoja rikosjuttuja, joiden yleistyminen on selkeästi ollut tämän vuosikymmenen trendi. Esimerkiksi poliisinkin tilastoissa näkyvä huumausainerikollisuuden kasvutrendi näkyy myös kärjäoikeuksissa.

ISOT OIKEUSJUTUT HELSINGIN KÄRJÄOIKEUDESSA 2019

Samansättningar i de största tvistemål och brottmål
/ Compositions in the largest civil and criminal matters

Processing times need further improvement

Processing times have continued to shorten in the Helsinki District Court during the year 2019, but they are still too long. In all matters the average processing time was around seven months. Especially the extensive main hearings lasting over a week tie up a great deal of resources in terms of person years. More and more demanding cases are concentrated in the Helsinki District Court nowadays.

More matters were solved compared to the amount of arriving matters both in large-scale civil matters and criminal matters. After the rapid increase in criminal matters during the previous year the number of these matters in 2019 diminished towards the long-term average level. Also the amount of large-scale civil matters continued slowly to decrease.

Due to the diminishing number of the criminal matters the pending criminal matters at the end of the year 2019 decreased. Also the number of pending large-scale civil matters diminished. This trend helps to improve the legal protection of citizens and communities.

However, in the summary proceedings development was not positive concerning

pending matters. The number of pending matters rise to 24 000 from the previous years 13 000 matters. At the same time, the amount of arriving summary proceedings increased ten percent to over 60 000. Altogether, the Helsinki District Court received almost 80 000 legal matters in 2019.

The application of the law in the Helsinki district court is carried out in four departments: two for civil matters and two for criminal matters. The district court also has an administrative department. The number of posts at the Helsinki district court was 354. The personnel consisted of 99 district judges, 186 office personnel and 49 process servers. These figures also included district court officials under temporary contract. In addition, there were 19 trainee judges completing their traineeships in 2019.

To further develop the quality of processes the staff needs to specialize and remain educated. The employees participated in training very actively. Also technical equipment and IT software need constant improvement. Especially the AIPA digitalization project is important tool to further improve the quality of processes.

HELSINGIN KÄRÄJÄOIKEUS
HELSINGFORS TINGSRÄTT